

Artskyddsutredning - fåglar

Granelund/Skobo, Tranås kommun, 2024

På uppdrag av:
Tranås kommun

Kontaktperson:
Sofie Norin

Uppdraget:
Projektledare: Edwin Sahlin
Författare: Edwin Sahlin
Kvalitetssäkring: Mova Hebert
Callunas interna projektkod: ESN0027

Calluna AB:
Linköpings slott
582 28 Linköping
Org.nr: 556575-0675
Växel: +46 13-12 25 75
www.calluna.se

Rapporten citeras enligt följande: Sahlin, E. (2024). Artskyddsutredning fåglar – Granelund/Skobo, Tranås kommun, 2024 Calluna AB.

Foton: © Calluna AB om inget annat anges.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Uppdrag och syfte.....	4
Bakgrund	4
Granelund-Skobo.....	4
Naturvärdesinventering.....	7
Häckande fåglar i Sverige.....	9
Artskydd avseende fågel.....	9
Resultat från häckfågelinventering 2023.....	11
Nationella marktäckedata	15
Metod	15
Bedömning av tillfredställande nivå.....	15
Utredningsområdet och bedömning av KEF	16
Förtydligande till begrepp om åtgärder	17
Artskyddsbedömning och rekommendationer	17
Artskyddsbedömning – fågelarter från häckfågelinventering	17
Artportalen	21
Utdrag skyddsklassade arter	22
Övertäckta deponin.....	22
Skogen mellan Norraby och projektområdet.....	22
Vattenparken.....	23
Sammanställning behov av åtgärder	23
Skyddsåtgärder.....	23
Försiktighetsåtgärder	23
Grönkompensationsåtgärder	24
Referenser	26

Sammanfattning

Calluna AB har på uppdrag av Tranås kommun, inför detaljplanering av nya bostäder, bedömt och utrett om den planerade verksamheten kan genomföras utan att den står i strid med bestämmelser avseende fåglar i artskyddsförordningen (2007:845). Utredningen avser området Graelund-Skobo som ligger alldeles norr om Tranås tätort.

Calluna har låtit utföra naturvärdesinventering och häckfågelinventering i området under 2023 där det framgick att ett antal rödlistade arter häckade i området. Det är fågelarter som behöver bedömas i det enskilda fallet huruvida störning från bebyggelse i området kan påverka arternas möjlighet att återupprätta eller bibehålla populationen på en tillfredställande nivå. Calluna har i den här utredningen behandlat dessa fågelarter, som vi kallar prioriterade arter, utifrån arternas population, hotstatus och ekologi med hänsyn till tillgängligt habitat i utredningsområdet samt med hänsyn till lokala förekomster.

Slutsatsen är att det för spillkråka är risk för förbud, men att det med rekommenderade skyddsåtgärder går att undvika att bebyggelseförslaget står i strid med artskyddsförordningen. Vidare så bedöms det nödvändigt med en generell skyddsåtgärd för tidsperioden för genomförandet avseende påverkan på naturmiljö (avverkning), till att ske utanför häckningstiden. Detta för att det annars finns en påtaglig risk att ett antal prioriterade arters häckningar kan störas. Nedan sammanställs skyddsåtgärderna:

- Generell skyddsåtgärd för arbeten är att avverkning av träd och buskar sker utanför häckningstid, mars-juli, för att det annars finns risk att rödlistade arters häckningar skulle kunna spolieras.
- För spillkråka. Placera ut veddepåer av äldre träd (unga träd, sly etc. ger inte lika bra effekt) detta för att gynna tillgången på substrat för myror och andra småkryp, bäst effekt får det i solbelysta lägen, t.ex. i bryn eller på öppnare skogsmarker och hyggen. Åtgärden är i första hand avsedd för spillkråka som kompensation för att viss födosökmiljö tas i anspråk där nya vägar och hus placeras. Äldre träd avser vissa träd som antagligen riskerar att behöva tas ner ändå, p.g.a. nya vägar och hus. Det är bättre att låta äldre träd stå kvar om möjligt d.v.s.

Utöver dessa skyddsåtgärder rekommenderas ett flertal andra försiktighets- och grönkompensationsåtgärder som redovisas i avsnittet om åtgärder i slutet av rapporten. Det gäller exempelvis fågelholkar, spridningslänkar (bevara konnektivitet), plantering av träd och anläggande av ängs- och buskmark.

Då den planerade bebyggelsen främst är lokaliserad till områden med hygge och barrskog med relativt låga naturvärden (produktionsskogskaraktär), påverkas därför inte de mer unika naturmiljöerna på något betydande sätt med hänsyn till fågellivet. Calluna rekommenderar att utöver skyddsåtgärderna beakta de olika rekommenderade försiktighets- och grönkompensationsåtgärderna i det fortsatta planarbetet.

Inledning

Uppdrag och syfte

Calluna AB har fått i uppdrag av Tranås kommun att utföra en artskyddsutredning för fåglar i området Granelund-Skobo inför detaljplanering av nya bostäder. Behovet av artskyddsutredningen framgick i samband med inventeringar i området under 2023 av Calluna AB, där ett flertal prioriterade fågelarter noterades under häckningstid.

Syftet med artskyddsutredningen är att utifrån det underlag som föreligger utreda och bedöma om verksamhet/åtgärd kan genomföras utan att den står i strid med artskyddsförordningen (2007:845). Artskyddsutredningen ska beskriva (utreda) hur livsmiljö riskerar att påverkas och hur en störning på livsmiljö (ekologisk funktion) i området skulle kunna påverka arternas populationer på olika nivåer och förekomst. Utifrån detta bedöms om störningen är så pass betydande att det skulle finnas risk för förbud enligt 4 § artskyddsförordningen.

Bakgrund

Granelund-Skobo

Området som utreds för ny bebyggelse är beläget i anslutning till Tranås tätort, och skulle innebära en vidareutveckling av nuvarande bebyggelse mot norr. Området är utpekad i översiktsplanen för framtida utveckling av bostäder.

För området i dess helhet så finns det en gammal konceptskiss (figur 1) som ligger till grund för vidare utredning. För delområdet Skobo (Skoboviken) ligger planeringen något längre fram och där finns även en något mer detaljerad skiss enligt nedan (figur 2).

Det planeras för att bygga olika typer av bostäder, som flerbostadshus och villor. En skolbyggnad har börjat byggas i den södra delen, se den röda färgmarkeringen i figur 1. Detaljplanen som vunnit laga kraft (2020-07-07) har som namn Del av Norraby 3:1 m.fl., Granelund skola.

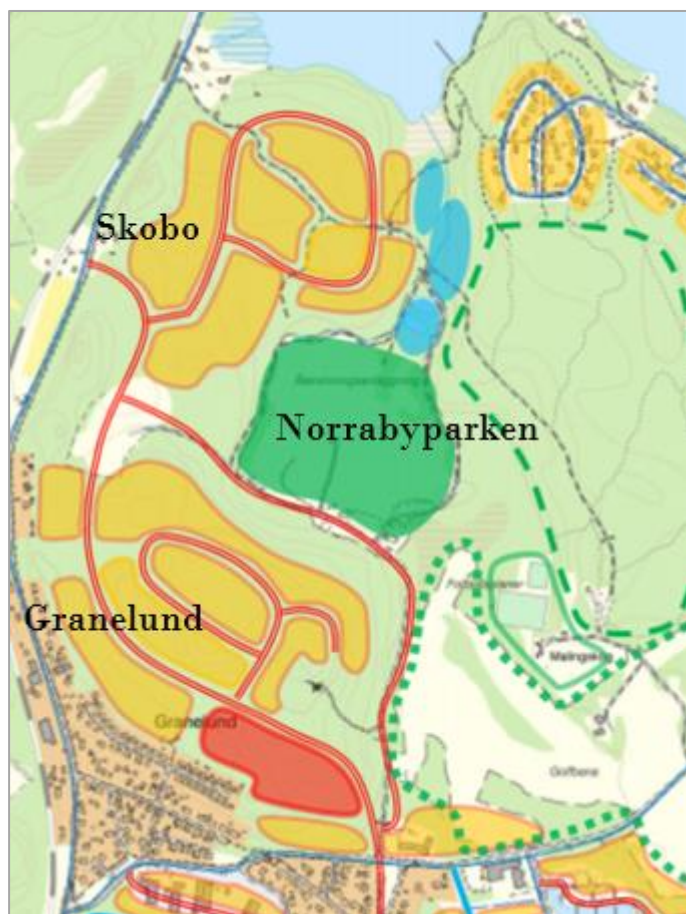
Vid nuvarande område mellan Skobo och Granelund ligger en återvinningsplats (Stubbtippen) vilken planeras att göras om till ett rekreativsområde som sträcker sig vidare och knyter samman de två områdena.

En gammal deponi ska sluttäckas och visionen är att den sedan ska kunna omvandlas till en park. Deponin ligger vid det gröna området i kartan nedan där det står Norrabyparken (se figur 1).

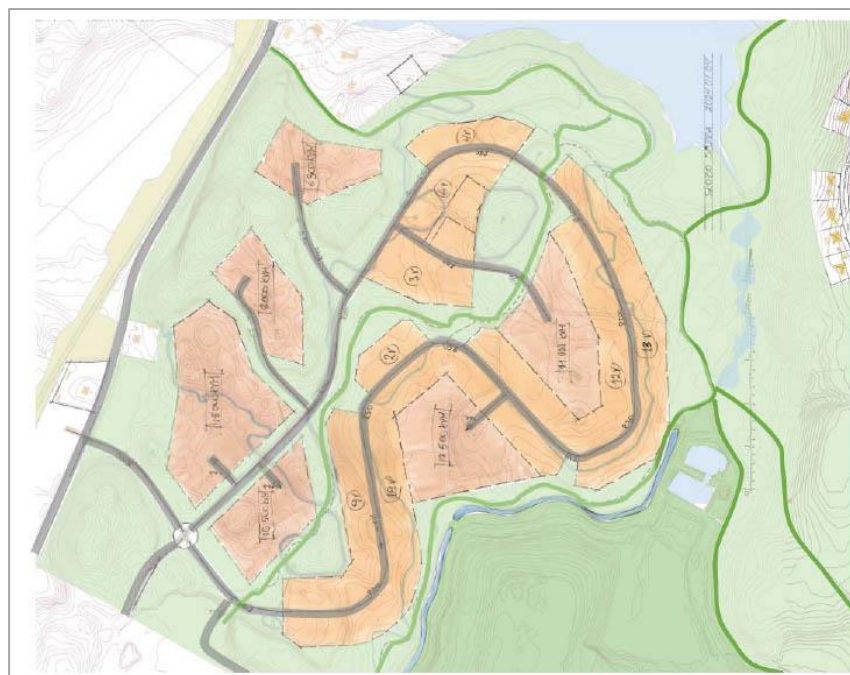
Vid de blåfärgade områdena planeras för olika åtgärder knutna till vattenmiljön, med bl.a. reningsdamm och våtmark. Dammen och våtmarken ska fungera som en reningsprocess för eventuell avrinning från deponin ut i vattendraget.

Det ligger inte någon skyddad natur (som naturreservat etc.) inom 300 m buffert från projektområdet (Svensson 2023). Skogsområdet öster om projektområdet och norr om Tranås golfklubb är utpekad som ett friluftsområde. Sjön Sommen som angränsar till området är utpekad som riksintresse för naturvård.

Från naturvärdesinventeringen, beskrivs området bestå i huvudsak av barrskog och hyggen med inslag av bland annat sumpskog, vassvik och å, samt bebyggelse, ruderalmarker och upplagsplats. Naturen är till stor del präglad av stadsnära natur och skogsbruk (Svensson, 2023).

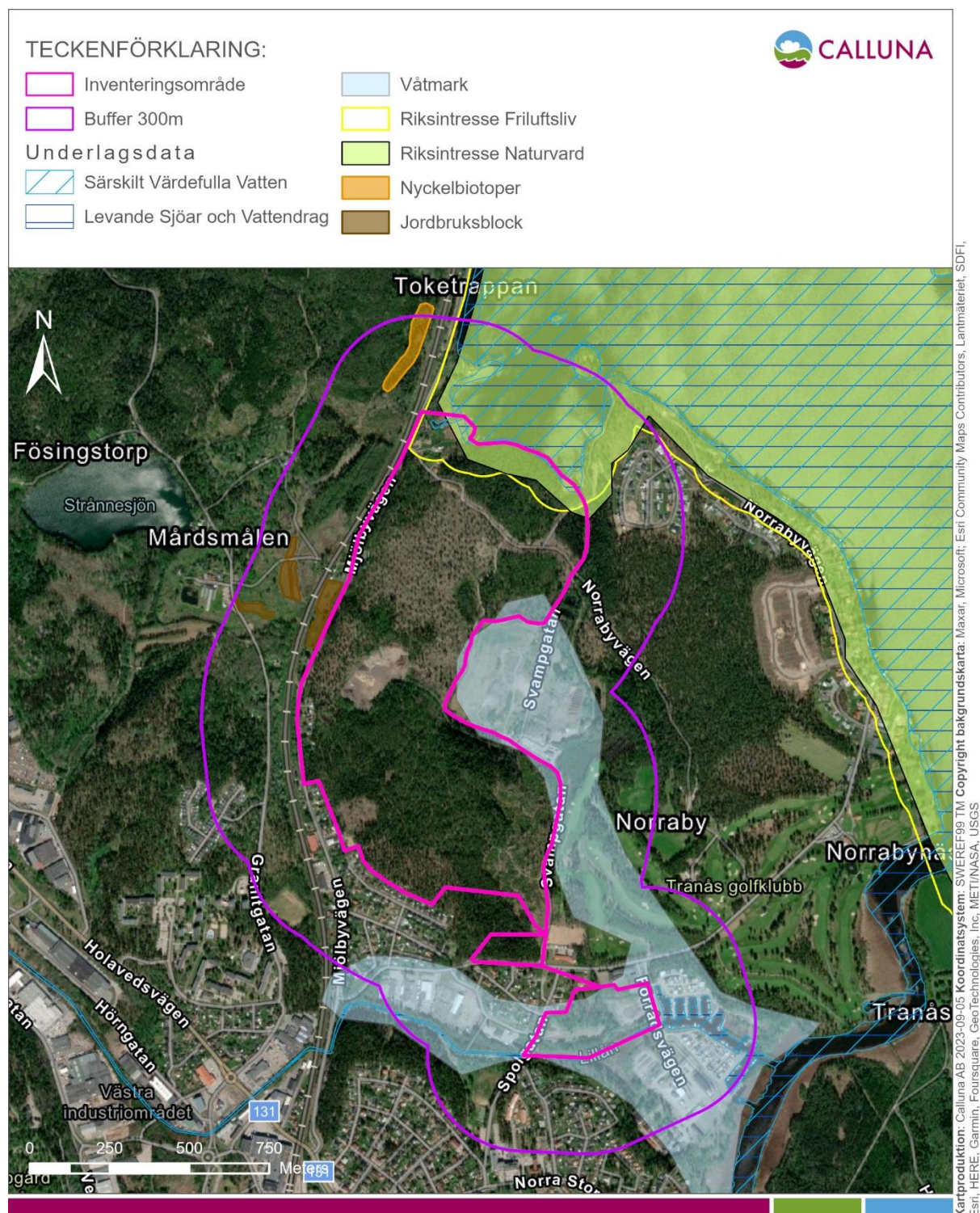

Figur 1. Konceptskiss från Tranås kommun (mejl, 2023-11-17) som visar ungefärligt fotavtryck. Gult är bostäder, rött är skola. Det blå området i nordost är tänkt som ett parkområde med dagvattendammar. Den f.d. deponin i öster är på gång att sluttäckas och är tänkt att på sikt kunna omvandlas till en park (Norrabyparken).

Tidig skiss 2024-01
Skobo
Tranås Kommun

Figur 2. Tidig skiss av Skobo / Skoboviken, januari 2024 (Tranås kommun).

Figur 3. Kartan visar eventuella underlagsdata som finns i eller strax utanför området, så som skyddad natur .

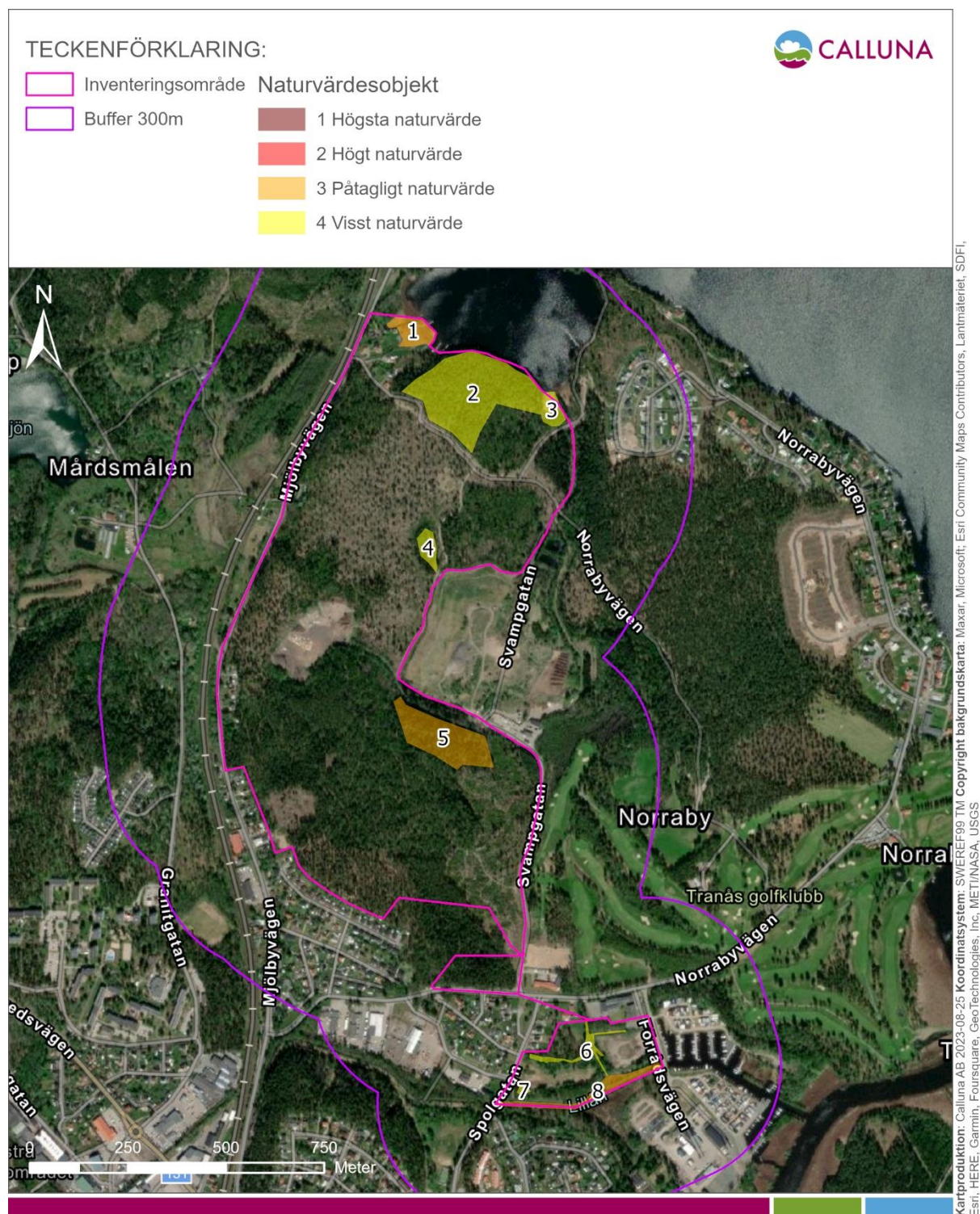
Naturvärdesinventering

Åtta naturvärdesobjekt avgränsades under naturvärdesinventeringen 2023, varav tre med påtagligt naturvärde (klass 3) och fem med visst naturvärde (klass 4).

De med påtagligt värde karaktäriseras av granskog i en blockrik nordsluttning (nr 5), och en limnisk strand med vass (nr 1) samt vattendraget Lillån i söder (nr 8), de två sistnämnda har dock tilldelats en preliminär bedömning då inventering av vattenmiljöer inte ingick i uppdraget.

Objekten med visst naturvärde utgörs av en medelålders tallskog med ett undre trädskikt av blandade trädslag, en ung och tät lövsumpskog/strandskog, en ung blandsumpskog, ett dike till stor del kantad av yngre lövträd och småsumpiga partier samt en mindre dunge med grova, flerstammiga sålgar.

Övrig mark består av produktionsskog och hyggen samt exploaterad mark i form av vägar, tomtmark, byggarbetsplats och upplagsplats (Svensson 2023). Det kan förekomma naturvärden här som är mindre än den detaljeringsgrad som användes vid NVI:n

Figur 4. Resultat från Callunas naturvärdesinventering (Svensson, 2023).

Häckande fåglar i Sverige

I Sverige häckar regelbundet cirka 250 fågelarter. Förutom dessa tillkommer årligen ett antal mer eller mindre vanligt förekommande tillfälliga besökare. I EU:s fågeldirektivs bilaga 1 (2009/147/EC) upptas 66 av de svenska häckfåglarna, vilket innebär att dessa 66 arter anses särskilt viktiga samt att särskilda skyddsområden ska utpekas för dem.

På den svenska rödlistan finns 116 fågelarter upptagna, varav 61 bedöms vara hotade och ha en sämre status än kategorin *NT Nära hotad* (SLU Artdatabanken, 2020). Rödlistningen innebär inte något formellt skydd utan fungerar som en riktlinje som beskriver artens risk att dö ut. Det finns även rödlistningar där artens population bedöms på internationell nivå (IUCN).

RÖDLISTADE ARTER

Rödlistningen visar risken att en art dör ut. Bedömningen görs bl.a. genom att jämföra artens populationsstorlek, populationsförändring, utbredning samt grad av habitatfragmentering mot en uppsättning kriterier.

Som **rödlistad** benämns de arter som uppfyller kriterierna för någon av kategorierna:

- Nationellt utdöd (RE)
- Akut hotad (CR)
- Starkt hotad (EN)
- Sårbar (VU)
- Nära hotad (NT)
- Kunskapsbrist (DD)

Som **hotad** benämns de rödlistade arter som kategoriseras som antingen CR, EN eller VU.

Rödlistningsangivelser i denna utredning följer den senaste rödlistan från Artdatabanken.

Artskydd avseende fågel

Artskydd innebär som huvudregel ett förbud mot att skada eller störa vissa arters individer samt även deras livsmiljö. Artskyddsförordningen (2007:845) är således en förbudslagstiftning med begränsade dispensmöjligheter. Genom artskyddsförordningen har en väsentlig del av bestämmelserna gällande skydd av arter i EU:s fågeldirektiv (2009/147/EG) och art- och habitatdirektiv (1992/43/EEG) genomförts i svensk lagstiftning. Direktivens syfte är att bidra till att främja den biologiska mångfalden inom det europeiska territoriet och bidra till det övergripande målet hållbar utveckling.

Artskyddsförordningen är att betrakta som en precisering av 2 kap. miljöbalken (1998:808) (se, MÖD 2013:13) och för att leva upp till bland annat kunskapskravet och försiktighetsprincipen är det viktigt att fridlysta, skyddade arter, utreds tidigt i prövningsprocesser. Utlöses förbud enligt artskyddsförordningen, och dispens inte kan medges, förhindrar det verksamheten från att genomföras (Naturvårdsverket, 2023).

En verksamhetsutövare, i detta fall kommunen, har att förhålla sig till att miljöbalken gäller parallellt med annan lagstiftning såsom plan- och bygglagen (2010:900). Ett bristfälligt beslutsunderlag avseende vilka skyddade arter som finns i ett område kan vara skäl för att ett beslut att anta en detaljplan inte kan godtas (se bl.a. rättsfallet MÖD 2014:4 samt mark- och miljööverdomstolens dom den 10 oktober 2023 i mål nr P 15357-21).

Enligt 4 § artskyddsförordningen är alla vilda fåglar skyddade. Med den ändring av artskyddsförordningen som trädde i kraft den 1 oktober 2022 särskiljs förbudsbestämmelserna för fåglar från övriga djurarter. Den nya formuleringen i 4 § artskyddsförordningen tydliggör regleringen i fågeldirektivet.

Förordningen innehåller förbud, bland annat mot att avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg och avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod. Störningar som saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå – utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov – eller för att återupprätta populationen till en sådan nivå, omfattas inte av förbudet.

Bedömningsgrunder angående om en fågelart inte har en tillfredsställande populationsnivå är att arten är rödlistad, finns upptagen på fågeldirektivets bilaga 1 eller att populationen genomgått en konstaterad kraftig minskning (förordningsmotiv, Fm 2022:5, s. 3 f). Eftersom alla vilda fåglar är fridlysta kan det i det enskilda fallet finnas andra arter än de som nämns i föregående mening, som behöver beaktas vid artskyddsfrågor. Bestämmelsen innebär dock inte något generellt skydd för varje enskild individ.

För arter som uppfyller kriterier listade i rutan nedan behöver en bedömning göras från fall till fall – om en åtgärd utgör en störning som inte saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta fågelarters population på en tillfredsställande nivå. Se upplysningsruta nedan, rekommendation gällande prioritering av fågelarter.

REKOMMENDATION GÄLLANDE PRIORITERING AV FÅGELARTER

Alla vilt förekommande fågelarter är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. När syftet med en åtgärd är annat än att fånga eller döda fåglar kan utredningen begränsas i det enskilda fallet och en bedömning görs för fågelarter där en tillfredsställande nivå för populationen riskerar att inte kunna upprätthållas.

Kriterier för sådana fågelarter är:

- **Arter markerade med B i artskyddsförordningens bilaga 1** (betyder att de är upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv)
- **Rödlistade arter**
- **Arter vars populationer har minskat med 50% sedan 1980**

(Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen, 2022) (Förordningsmotiv, Fm 2022:5, s. 3 f).

Med begreppet kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) avses den ekologiska funktion en livsmiljö normalt ständigt tillhandahåller åt en art, t. ex. som skydd eller födosökningsplats (Naturvårdsverket, 2009). Kontinuerlig ekologisk funktion härstammar från EU-kommissionens vägledningsdokument (Kommissionen, 2007) och är ett vedertaget begrepp i svenska domstolar. Trots att lagstiftningen skilt på förbudsbestämmelserna för fåglar och övriga arter anser Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen att det lämpligaste sättet att avgöra om påverkan på livsmiljön utgör en förbjuden störning eller ej är att bedöma om den kontinuerliga ekologiska funktionen kan upprätthållas (Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen, 2023).

Calluna identifierar fåglar med minskande trend enligt följande: För att identifiera arter vars populationer har minskat med 50% eller mer sedan 1980 använder Calluna den lista på fåglar som Sverige – i den så kallade Artikel 12-rapporteringen för fågeldirektivet – har rapporterat till EU. Rapportering av fågeldirektivet görs vart sjätte år. Den senaste rapporteringen skedde 31 juli 2019 där även en trenduträkning för perioden 1980–2018 gjordes. SLU Artdatabanken sammanställer rapporteringen av artikel 12 tillsammans med Lunds universitet på uppdrag av Naturvårdsverket (SLU Artdatabanken Artikel 12-rapportering fågeldirektivet 2018, in prep). Eionet är den hemsida där all data som Sverige rapporterade 2019 enligt fågeldirektivet finns publicerad.

Resultat från häckfågelinventering 2023

Häckfågelinventering som även kallas Atlasinventering, utfördes 2023 där området genomströvades och på lämpliga platser stannade inventeraren för att lyssna och spana efter fåglar (Svensson, 2023). Fåglar som bedömdes häcka eller på andra sätt höra till livsmiljö inom inventeringsområdet registrerades i fält, se olika häckningskriterier i figur 5. Efter genomförda inventeringsbesök så gjordes en analys av all fältdata för att uppskatta antal revir, se tabell x.

Inventeringsbesöken utfördes vid tre olika tillfällen 2023, den 17 april, 8 maj och 28 maj för att både täcka upp tidiga arter och de flyttfåglar som ankommer senare. Även under naturvärdesinventeringen med fältbesök 31 maj 2023 så registrerades fåglar, som vägts in i resultatdelen.

DE HÄCKNINGSKRITERIER (1–20) SOM ANVÄNDS VID RAPPORTERING AV FÅGLAR

Möjlig häckning

1. Obs under häckningstid
2. Obs under häckningstid och i lämplig biotop
3. Sjungande hane eller andra häcklåten
4. Par i lämplig biotop

Trolig häckning

5. Permanent revir (>2 dagar)
6. Spel, lekar, parning
7. Besök vid sannolik boplat
8. Adult upprörd, varnande på grund av ägg eller ungar i närheten
9. Adult med ruvfläckar
10. Bobygge, utgrävning eller uthackande

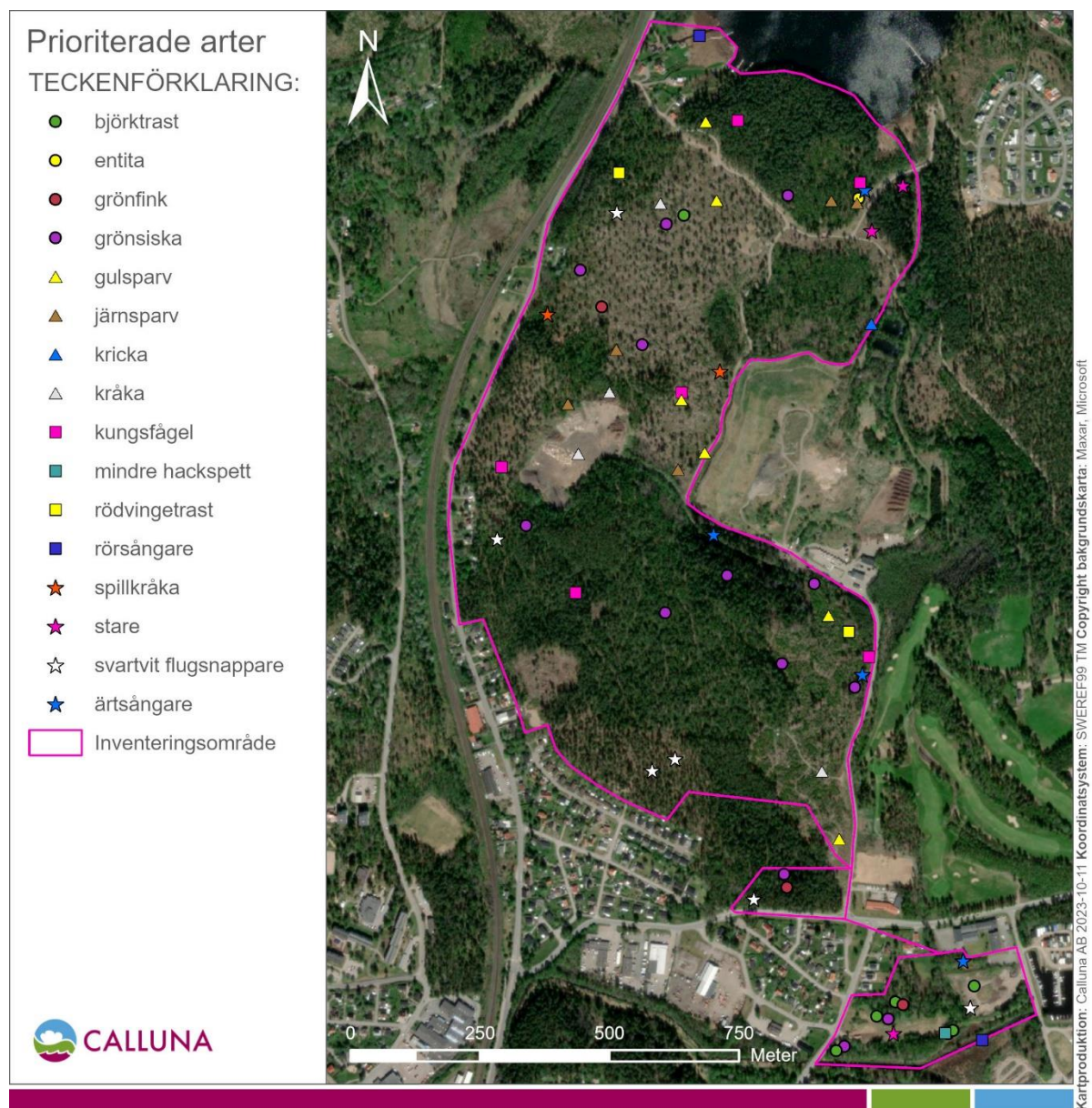
Säker häckning

11. Avledningsbeteende, adult spelar skadad
12. Använt bo påträffat
13. Nyligen flygga ungar eller dunungar (borymmare)
14. Adult in/ut från bo på sätt som visar att boet är bebott
15. Adult med exkrementssäcker
16. Adult med föda till ungar
17. Äggskal påträffade
18. Bo där adult setts ruvande
19. Bo där ungar hörts
20. Bo där ägg eller ungar setts

Figur 5. Häckningskriterier 1-20 som användes vid inventeringen.

Totalt observerades 47 fågelarter under inventeringen (kriterier från *möjlig* till *säker häckning*). De bedöms häcka inom eller i nära anslutning till inventeringsområdet (figur 6 och tabell 1).

Sexton av dessa hör till de (inom artskydd) prioriterade fågelarterna, och är särskilt relevanta ur ett artskyddsperspektiv. De sexton arterna är björktrast (NT), entita (NT), grönfink (EN), grönsiska (50%), gulsparr (NT), järnsparv (50%), kricka (VU), kråka (NT), kungsfågel (50%), mindre hackspett (NT), rödvingetrast (NT), rörsångare (NT), spillkråka (NT, FD), stare (VU), svartvit flugsnappare (NT) och ärtsångare (NT).

Figur 6. Karta med observationer av de prioriterade fågelarterna (sådana som rekommenderas ska bedömas från fall till fall). Kartmarkeringarna motsvarar fyndplatser för varje tillfälle en art observerats under besöken, det vill säga att varje markering i kartan är inte ett revir, utan beskriver samtliga observationer av arten som gjorts under inventeringen.

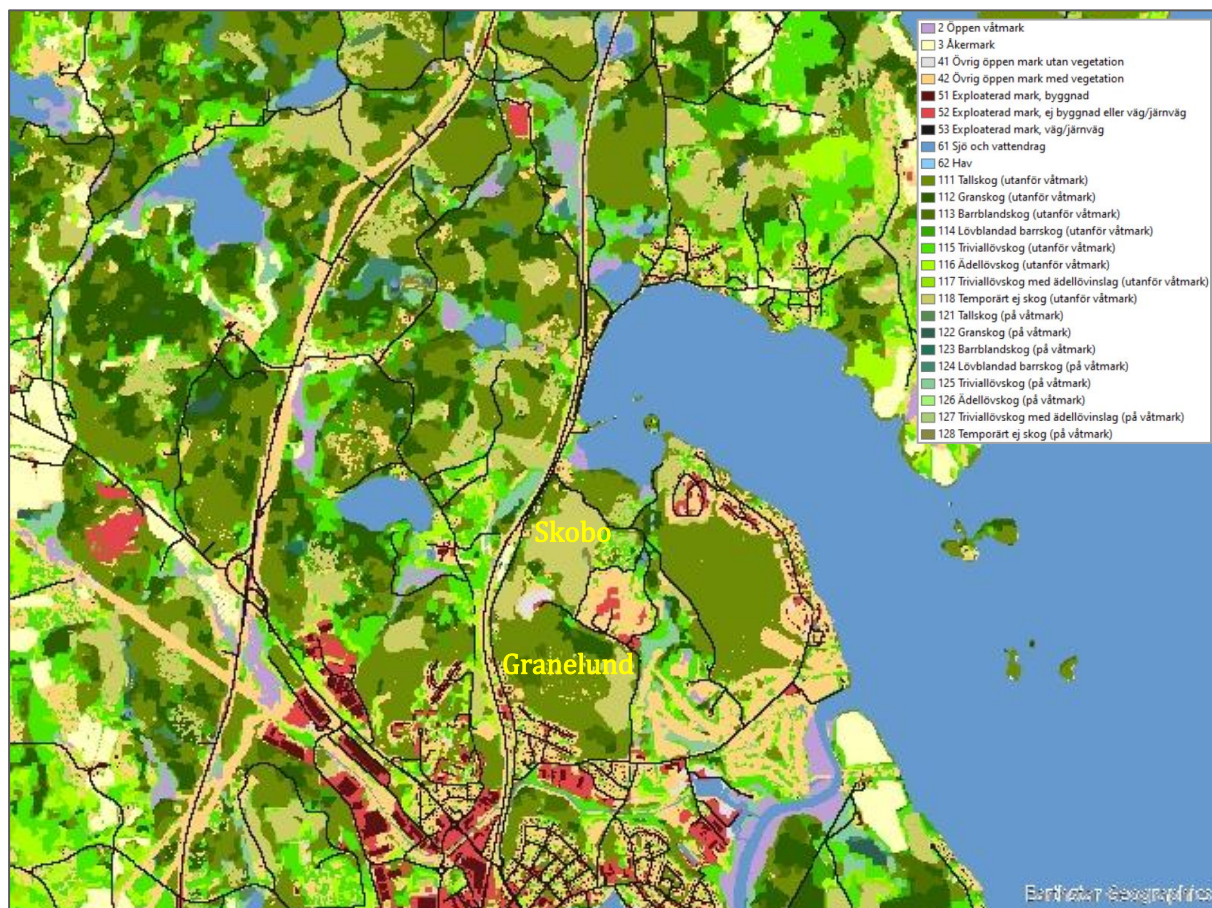
Tabell 1. Fågelarter vid inventeringen 2023 som uppfyller något av dessa kriterier:
50% = populationsnedgång (minst) 50% perioden 1980–2018. Rödlistade arter utgår från 2020 års rödlistebedomning. FD = Fågeldirektivet hänvisar till arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen. Häckningskriterier, se figur 5).

Artnamn	Högsta häckningskriterium	Uppskattat antal revir/par	Kommentar
Björktrast (NT)	5 (trolig häckning)	1–2 revir (1–3 par)	Ett av reviren kan innehålla mer än 1 par.
Blåmes	5 (trolig häckning)	4–6	
Bofink	5 (trolig häckning)	Ca 20	
Domherre	4 (möjlig häckning)	0–2	
Dubbeltrast	5 (trolig häckning)	1–2	
Entita (NT, 50%)	3 (möjlig häckning)	0–1	Noterades enbart vid ett tillfälle, i norra delen.
Gransångare	4 (möjlig häckning)	0–2	
Gråhäger	1 (möjlig häckning)	0	Noterades enbart som förbiflygande vid ett besök.
Gräsand	2 (möjlig häckning)	0–1	
Grönfink (EN)	4 (möjlig häckning)	0–3	
Grönsiska (50%)	5 (trolig häckning)	2–9	Majoriteten av observationerna gjordes vid ett besökstillfälle.
Gulsparr (NT, 50%)	5 (trolig häckning)	2–3	
Gärdsmyg	5 (trolig häckning)	5–10	
Gök	5 (trolig häckning)	1–2	
Järnsparv (50%)	5 (trolig häckning)	2	
Kaja	1 (möjlig häckning)	0–1	Noterades enbart som förbiflygande vid ett besök.
Knipa	5 (trolig häckning)	1	Noterad precis i utkanten av området, revir ligger ev utanför inventeringsområdet.
Koltrast	5 (trolig häckning)	5–10	
Kricka (VU)	4 (möjlig häckning)	0–1	Noterades enbart vid ett tillfälle, vid östra kanten av inventeringsområdet.
Kråka (NT)	5 (trolig häckning)	1–2	
Kungsfågel (50%)	5 (trolig häckning)	1–5	
Ladusvala	4 (möjlig häckning)	1 (2–3 par)	Noterades enbart vid ett tillfälle, som förbiflygande i södra delen. Boplatz finns troligen vid bebyggelse utanför inventeringsområdet.
Lövsångare	5 (trolig häckning)	Ca 20	
Mindre hackspett (NT, 50%)	3 (möjlig häckning)	0–1	Noterades enbart vid ett tillfälle, i södra delen.
Nötskrika	5 (trolig häckning)	1	
Nötväcka	5 (trolig häckning)	1–4	
Ringduva	5 (trolig häckning)	2–3	
Rödhake	5 (trolig häckning)	Ca 10	
Rödstjärt	5 (trolig häckning)	1–3	
Rödvingetrast (NT)	3 (möjlig häckning)	0–2	
Rörsångare (NT, 50%)	3 (möjlig häckning)	0–2	Enbart noterad under NVI:n, i norra och södra delen av inventeringsområdet.
Skata	4 (möjlig häckning)	0–3	
Spillkråka (NT, FD)	5 (trolig häckning)	1	Större delen av inventeringsområdet ingår troligen i revir.

Artnamn	Högsta häckningskriterium	Uppskattat antal revir/par	Kommentar
Stare (VU, 50%)	5 (trolig häckning)	1–2	
Steglits	2 (möjlig häckning)	0–1	Noterades enbart som förbiflygande vid ett besök.
Större hackspett	20 (säker häckning)	2–3	
Svarthätta	5 (trolig häckning)	3–5	
Svartvit flugsnappare (NT)	5 (trolig häckning)	1–5	
Sädesärta	5 (trolig häckning)	1	
Talgoxe	5 (trolig häckning)	3–7	
Taltrast	5 (trolig häckning)	2–4	
Tofsmes	5 (trolig häckning)	1–2	
Trädgårdssångare	3 (möjlig häckning)	0–5	Noterades enbart vid sista besöket, dock en art som anländer först i mitten av maj.
Trädkrypare	3 (möjlig häckning)	0–1	Noterades enbart vid ett tillfälle.
Trädpiplärka	4 (möjlig häckning)	1	
Törnsångare	3 (möjlig häckning)	0–1	Noterades enbart vid sista besöket, kan bero på ankomsttid från övervintringsplats. Noterades även precis i kanten av området.
Ärtsångare (NT)	5 (trolig häckning)	1–3	

Nationella marktäckedata

Kartan nedan visar marktäckedata i närområdet runt Granelund-Skobo. I området där bebyggelse planeras är det dominans av barrskog (mörkgröna färger) och hyggen. Marktäckekartan ger också en översiktlig bild av hur dessa och andra habitat förekommer i närområdet.

Figur 7. Området vid Skobo domineras av ett hygge med frötallar och Granelund av barrskog.

Metod

Calluna bedömer att utredningen angående huruvida arterna riskerar att påverkas på ett sådant sätt att förbuden riskerar att utlösas, kan begränsas till de arter som häckar inom samt i nära anslutning till inventeringsområdet. I rapporten används begreppet prioriterade fågelarter vilket avser de arter som hänvisas till ovan i upplysningsrutan *Rekommendation gällande prioritering av fågelarter*. Bedömningen gjordes att riskbedömning inte är nödvändig för andra fågelarter än dem som hänvisas till i upplysningsrutan.

Bedömning av tillfredställande nivå

Calluna har gjort bedömning av tillfredställande nivå för fågelarter enligt nedanstående.

Tillfredställande nivå för fågelpopulation innebär att (Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen, 2023):

- Nivån på en fågelpopulation är på en nivå som gör det sannolikt att en fågelart långsiktigt kan finnas kvar inom hela sitt naturliga utbredningsområde.

- Populationerna ska vara långsiktigt stabila.

Bedömningen av lokala förekomster och regional status behöver enligt Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens vägledning beaktas i förhållande till förekomsten på nationell nivå.

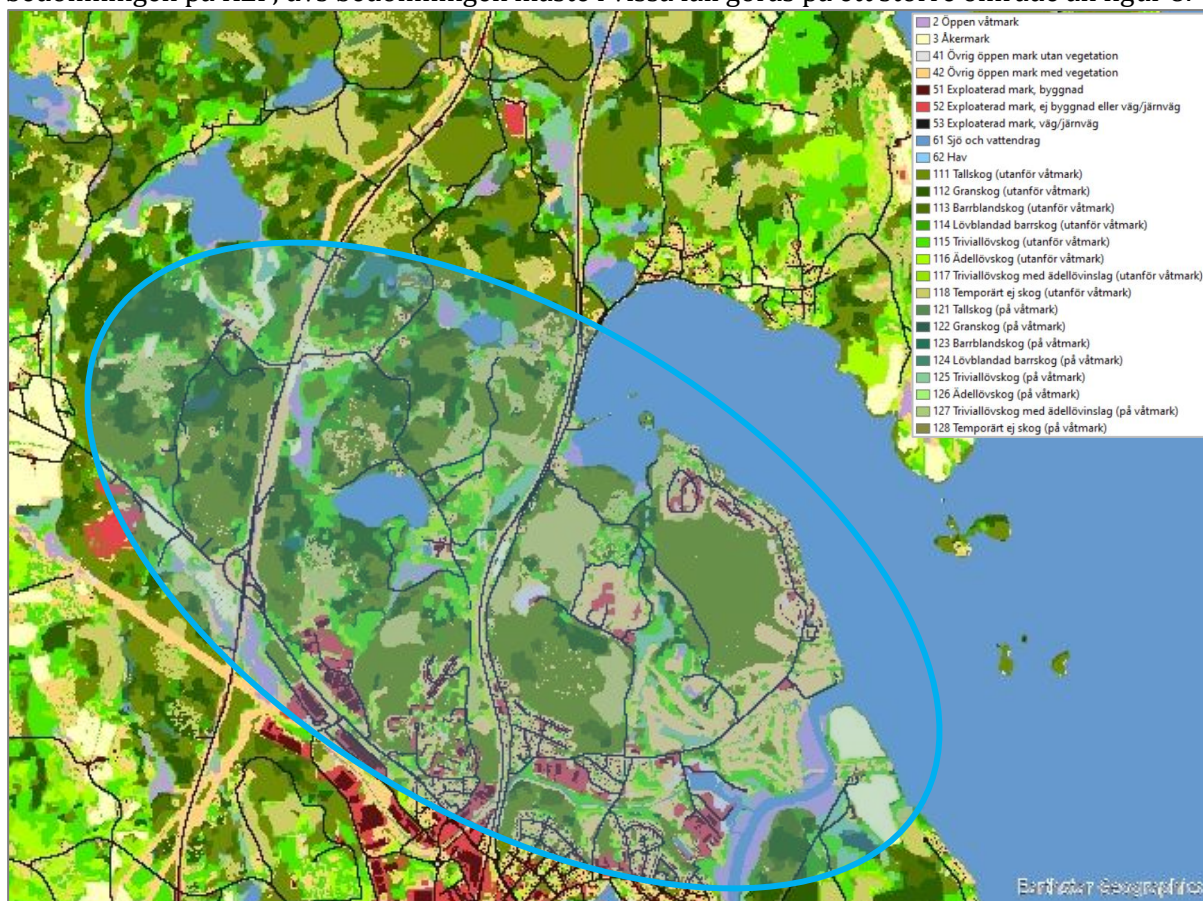
När bedömning av påverkan visat att det blir en påverkan på artens livsmiljö, på antalet revir etc. så har en översiktlig bedömning gjorts av:

- Artens ekologiska krav – vilken typ av livsmiljöer den behöver.
- Hur tillståndet för dessa typer av livsmiljöer sannolikt kommer att vara vid tidshorisonten för detaljplanescenariet. (Är livsmiljön vanligt förekommande i närområdet, i Tranås kommun, i länet? Nyskapas den i parker och naturmark som tillkommer i detaljplanen eller på annat sätt kontinuerligt i landskapet?)

Utredningsområdet och bedömning av KEF

Utredningsområdet vid bedömning KEF (kontinuerlig ekologisk funktion) motsvarar ungefär blå markering i figur 8 nedan, och är det område för vilket Calluna bedömt om KEF bibehålls.

Utredningsområdet gällande bedömning av KEF är därmed större än planområdet. För vissa arters vars revir är mycket stora eller där levnadssättet på andra sätt är komplexa vägs detta in i bedömningen på KEF, dvs bedömningen måste i vissa fall göras på ett större område än figur 8.

Figur 8. Blå markering visar ungefärlig avgränsning för ytan där KEF bedöms.

Förtydligande till begrepp om åtgärder

Callunas tolkning i föreliggande utredning gällande begreppen skyddsåtgärd, försiktighetsåtgärd och grönkompensationsåtgärd, beskrivs enligt följande:

Skyddsåtgärd: Åtgärd som enligt Callunas bedömning krävs för att detaljplanen inte ska utlösa förbuden i 4 § artskyddsförordningen. En skyddsåtgärd måste också genomföras och få funktion innan den ursprungliga funktionen upphör.

Försiktighetsåtgärd: Lämplig åtgärd för att uppfylla de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

Grönkompensationsförslag: En frivillig åtgärd som gynnar biologisk mångfald, ej nödvändig att genomföra utifrån att detaljplanen ska vara förenlig med artskyddsförordningen.

Artskyddsbedömning och rekommendationer

Nedan behandlas först fågelarterna som är prioriterade (se bakgrund, "Resultat från häckfågelinventering 2023"), vilka bedöms var för sig i tabell 2. Därefter bedöms eventuella ytterligare arter som kan vara relevanta utifrån utdrag i Artportalen, i ett eget avsnitt.

För arter som inte har särskilt specifika krav på sin livsmiljö (generalister) bedöms att störningen från detaljplanen inte påverkar populationen på sådant sätt att den inte kan finnas eller återgå tillfredställande nivå framöver. Detsamma gäller för arter där livsmiljön bedöms kunna tillhandahållas kontinuerligt i landskapet.

Bedömningarna görs för Granelund och Skobo som beskrivs i bakgrunden, utifrån det underlag som är Calluna tillhandahållat fram till och med 2024-02-29. När författaren till denna rapport skriver Granelund och Skobo avses de områdena som markeras av kund i bakgrunden.

Antalet och spridningen av inventeringstillfällen för fågelinventeringen, kombinerat med tidpunkten för NVI och kompetensen hos utförande personal och underlaget från Artportalen gör att Calluna bedömer att underlaget för att möta kunskapskravet i denna utredning är tillräckligt.

Populationsdata om antalet par i tabellen är hämtat från Artikel-12 rapporteringen till fågeldirektivet (år 2019). För att få proportion till regional nivå har sedan en procentsats som tagits fram (Ottosson m.fl. 2012) använts, i det här fallet för Jönköpings län som Tranås kommun ligger inom.

En sammanställning av skyddsåtgärder, försiktighetsåtgärder och grönkompensationsåtgärder finns sammanställt i slutet av detta avsnitt, se avsnittet ovan för tolkning av de olika begreppen.

Artskyddsbedömning – fågelarter från häckfågelinventering

Tabell 2. Bedömning av prioriterade fågelarter som noterats vid häckfågelinventeringen 2023.

Art	Livsmiljö i inventeringsområdet	Livsmiljö påverkas	Finns tillräcklig information för bedömning	Bedömning om förbud utlöses
Björktrast	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för björktrast. Arten är mycket vanlig. Förekommer i norra området med ett revir, och med ca två revir i sydost. De två reviren längst i sydost påverkas inte. Arten förekommer sannolikt i anslutande trädgårdsmiljöer, och spritt i närområdet. Det finns många lämpliga miljöer både för häckning och för andra aktiviteter. Björktrast trivs i lövskog gärna med närhet till öppen mark, ibland i kolonier, förekommer också i parker och trädgårdar.

Art	Livsmiljö i inventeringsområdet	Livsmiljö påverkas	Finns tillräcklig information för bedömning	Bedömning om förbud utlöses
				I utredningsområdet finns lämpligt habitat, både träd för häckning och miljöer för födosök. Den kontinuerliga ekologiska funktionen finns kvar i utredningsområdet. Omkring ny bebyggelse kommer trädgårdar, gräsmattor mm. fungera som födosökmiljö. Antalet revir/par blir sannolikt fler i området efter ny bebyggelse pga. parkmiljö, gräsmattor och trädgårdar. Det finns ca 600 000 par björktrast nationellt och i Jönköpings län ca 10 400 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Entita	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för entita. Arten är förhållandevis vanlig och dess häckningsmiljö består främst av äldre lövskog med inslag av ek- och hassel, även fuktiga skogar som alkärr föredras. Då det är främst barrskog och hyggesmiljöer som exploateras, bedöms påverkan inte vara betydande, KEF bibehålls. En begränsande faktor för entitans häckningsmöjligheter på nationell nivå är bristen på håligheter för bo. En rekommenderad försiktighetsåtgärd för arten är att placera ut holkar utmed bäcken/vattendraget öster om Granelund-Skobo. Holkarna ska ha ett tillräckligt litet ingångshål (Ø=26–28 mm) för att utestänga talgoxar. Holkarna sätts upp parvis (5–10 m mellan), för att en holk ska finnas kvar om ett dominant blåmespar tagit en holk (Artdatabanken, 2022). En individ observeras vid ett tillfälle i den nordöstra delen (revirbedömning, 0–1 par). Entita är rödlistad som nära hotad (NT). Det finns ca 90 000 par nationellt (häckar upp till Dalälven) och i Jönköpings län ca 11 300 par. Arten är observerad i Skobo.
Grönfink	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för grönfink. Grönfink är starkt hotad (EN) på grund av en sjukdom som drabbat arten hårt och inte brist på livsmiljö. Arten häckar i löv- och blandskog och gärna med inslag av öppnare odlingslandskap med t.ex. enbuskar och brynmiljöer. Arten föredrar också park- och trädgårdsmiljöer, något som delvis nyskapas inom planområdena. Det finns ca 211 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 8 600 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Grönsiska	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för grönsiska. Arten är mycket vanlig. KEF finns kvar inom utredningsområdet. Grönsiska häckar i barrskog, helst högstammig sådan. Eftersom barrskogen i området domineras av relativt ung skog och med produktionsskogs karaktär så har den lägre värden för arten. Arten har minskat kraftigt sen 1980, men är bedömd som livskraftig på den svenska rödlistan (år 2020). Det finns ca 817 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 18 000 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Gulspurv	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för gulspurv. Trolig häckning av gulspurv (2-3 par) i området. Under inventering observerad på hyggen. Hyggen och skogsbryn bedöms fortsätta finnas i landskapet i stort liksom i närområdet. KEF kvarstår i utredningsområdet. Gulspurv häckar främst i jordbrukslandskapet, men även i skog om det finns öppna miljöer, där inslag finns av t.ex. bryn, buskar och hyggen. Gulspurv är rödlistad som nära hotad (NT), förändringar i jordbrukslandskapet med mer intensiv och ensartad odling är en av de troliga orsakerna bakom minskningen.

Art	Livsmiljö i inventeringsområdet	Livsmiljö påverkas	Finns tillräcklig information för bedömning	Bedömning om förbud utlöses
				Det finns ca 530 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 23 600 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Järnsparv	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för järnsparv. Arten är mycket vanlig och häckar även i produktionsskog. Häckar troligen med två par i Skobo (inventeringen), i barrblandskog i närheten till hyggen. I närheten förekommer mycket livsmiljöer för järnsparv, KEF bedöms kvarstå inom utredningsområdet. Det finns ca 550 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 22 000 par. Arten har minskat kraftigt sen 1980, men är bedömd som livskraftig på den svenska rödlistan (år 2020). Arten är observerad i södra och norra delen av Skobo.
Kricka	Delvis	Delvis	Ja	Förbud utlöses ej för kricka. Observeras i östra kanten av inventeringsområdet vid dammar nedanför deponin. Krickan har eventuellt häckning i dammarna utanför inventeringsområdet. Bebyggelsen planeras inte vid vattendraget där kricka noteras. Viss negativ påverkan skulle kunna bli ifrån att kanalisering (gångleder) dras utmed vattendraget i kombination med fler boende i närheten. Ett par noteras, revirbedömning som 0–1 häckande par (möjlig häckning). Bebyggelsen bedöms inte påverka KEF på något betydande sätt. Planområdet innefattar inte något lämpligt häckningshabitat för arten, det är låg risk att häckningsframgång skulle påverkas negativt av skissförslaget på ny bebyggelse. Kricka häckar såväl vid kusten som vid invatten, men främst vid mindre sjöar och tjärnar. Den förekommer över hela landet men med de starkaste bestånden i Norrland (Artatabanken, 2022). Kricka har tidigare varit livskraftig men har minskat kraftigt på senaste tiden och vid rödlistebedömningen 2020 bedömdes kricka som sårbar (VU). Det finns ca 76 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 2 300 par. Arten är observerad i östra kanten av Skobo.
Kråka	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för kråka. Artens förutsättningar för häckning lokalt bedöms inte påverkas på ett betydande sätt. Kråka är också relativt anpassad att leva i urbana miljöer. Lämpliga boträd finns kvar trots ny bebyggelse. Under inventeringen bedömdes 1–2 revir finnas inom inventeringsområdet, arten noterades främst vid de öppna markerna som vid hyggena. Arten är rödlistad som nära hotad (NT). Det finns ca 145 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 2900 par. Kråka observerades i Granelund och Skobo.
Kungsfågel	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för kungsfågel. Arten har noterats i barrskogsmiljö i inventeringsområdet (uppskattat antal revir 1-5 st). Kungsfågeln är Sveriges minsta fågelart och har också relativt små revir. Även om viss del av artens habitat (barrskog) ianspråkats så kommer kungsfågel kunna häcka fortsatt i området, sett till utredningsområdet så finns KEF kvar, barrskog finns utbrett i närområdet. Arten har minskat kraftigt sen 1980, men är bedömd som livskraftig på den svenska rödlistan (år 2020). Det finns ca 3 880 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 260 000 par. Kungsfågel är en av Sveriges vanligaste häckfåglar. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Mindre hackspett	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för mindre hackspett.

Art	Livsmiljö i inventeringsområdet	Livsmiljö påverkas	Finns tillräcklig information för bedömning	Bedömning om förbud utlöses
				Arten noterades vid ett tillfälle i den sydöstra delen av inventeringsområdet (bedömning 0–1 revir). Då det främst är barrskogsmiljöer som ianspråkats av ny bebyggelse bedöms inte det medföra en betydande störning på mindre hackspett. Mindre hackspett föredrar äldre lövskog (t.ex. med ek, al, björk, asp och lind) och rikligt med död ved, något som förekommer mer av sumpig skog. Det är positivt för arten att bevara så många naturvärdesträd som möjligt, särskilt lövträd, och att plantera nya lövträd för att minska den fragmenterande effekten på sikt. Förslagsvis kan ek planteras, ett ädellövslag som arten favoriserar. Som försiktighetsmått rekommenderas att lövträd som behöver avverkas och död ved som måste flyttas – behålls i en rimlig omfattning inom området. Genom att t.ex. placera ut som faunadepå i skogsmiljöer i närheten. Mindre hackspett är rödlistad som nära hotad (NT). Det finns ca 4200 par nationellt och 130 i Jönköpings län. Arten är observerad i Granelund.
Rödvingetrast	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för rödvingetrast. Arten noterades som sjungande på två platser, uppskattat 0–2 revir, möjlig häckning. Arten har lämplig biotop i närområdet och KEF bedöms bibehållas. Rödvingetrast är rödlistad som nära hotad (NT). Det finns ca 800 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 4 500 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Rörsångare	Ja	Nej	Ja	Förbud utlöses ej för rörsångare. Arten noterades vid vassvik i den nordligaste delen samt sydligaste delen av inventeringsområdet. Arten är starkt knuten till den typen av miljö, som ej kommer påverkas av bebyggelseplanerna. Det finns ca 210 000 par nationellt och i Jönköpings län 3 600 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Spillkråka	Ja	Ja	Ja	Bedömning är att det finns risk att förbud utlöses i avsaknad av föreslagen skyddsåtgärd. Spillkråka observerades som trolig häckning, boträdet ligger troligen utanför inventeringsområdet. Observationerna av arten har varit i centralt i inventeringsområdet. Arten häckar och har revir i stora områden, ca 400–1000 ha, i optimal biotop kan 100 ha vara tillräckligt. Spillkråkan kan flyga över stora skogsarealer, och att flyga över t.ex. en bit åkermark eller ett mindre bostadsområde är i regel inget hinder för arten. Den relativt unga barrskogen i området är inte optimal, samtidigt finns det solbelysta hyggen och brynmiljöer som är bra för myror som är den huvudsakliga födan. En skyddsåtgärd för arten är att lämna död ved i närheten av bebyggelseområdet, dvs träd som man måste ta ner kan lämnas som veddepåer i solbelysta lägen, som blir livsmiljöer för olika småkryp som myror. Lämnas död ved enligt rekommendation bedöms påverkan på artens revir vara begränsad vilket leder till att KEF inte bryts. Spillkråka är rödlistad som nära hotad (NT), modernt skogsbruk med korta omloppstider, täta homogena skogar, är en trolig orsak. Samtidigt hittar arten ofta mycket föda (främst myror) på solbelysta hyggen, följden av hyggesbruk. Gamla och grova träd behövs inom reviren som boträd, arten mejslar ut bona i tall och asp. Det finns ca 24 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 1 200 par. Arten är observerad i Skobo (södra delen, vid hygget).

Art	Livsmiljö i inventeringsområdet	Livsmiljö påverkas	Finns tillräcklig information för bedömning	Bedömning om förbud utlöses
Stare	Ja (delvis)	Ja (delvis)	Ja	Förbud utlöses ej för stare. Barrskogsmiljöerna och hyggen som främst berörs av ny bebyggelse utgör inte lämplig biotop, från NVI:n framgår också att inventeringsområdet är glest på hålträd, något som också stämts av med naturvärdesinventeringen. Därav blir negativ påverkan mycket liten för stare i området, det finns möjlighet till att det skapas bättre häckningsförutsättningar lokalt för stare, då barrskogsmiljöer blir trädgårdar och gräsmarker. En effektiv grönkompensationsåtgärd för att förbättra häckningsförutsättningarna för stare i området är att montera upp holkar. Arten häckar gärna kolonivis varför flera holkar kan sättas upp på/vid samma träd. Stare observerades som trolig häckning, inventeringen bedömde 2023 förekomsten av revir till 1–2 i inventeringsområdet. Det finns ca 400 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 19 000 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Svartvit flugsnappare	Ja	Ja	Ja	Förbud utlöses ej för svartvit flugsnappare. I resultatkartan från fågelinventering ses hur förekomst av arten i stor utsträckning är knuten till bebyggelsen, arten föredrar häckningshabitat där trädgårdar ligger i anslutning till skog, där finns ofta både många olika födosökmiljöer i bryn mm. samt högre tillgång på håligheter för bon (holkar). Den barrskog som kommer påverkas av ny bebyggelse i området är inte en optimal biotop för svartvit flugsnappare. Andelen häckande par i området kan sannolikt bli fler efter ny bebyggelse. I nuläget gjorde inventeringen uppskattningen 1-5 revir (trolig häckning). En effektiv grönkompensationsåtgärd är att montera mesholkar utspritt i områdena. Svartvit flugsnappare är rödlistad som nära hotad (NT). Det finns ca 1 100 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 39 000 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.
Ärtsångare	Ja	Ja (delvis)	Ja	Förbud utlöses ej för ärtsångare. Arten är observerad nära brynmiljöer och platser med mer andel lövträd och buskar. Det bedömdes vara 1–3 revir ärtsångare från inventeringen. Arten är inte knuten till barrskog som är den miljö som främst påverkas av ny bebyggelse. Den negativa påverkan på ärtsångare bedöms därför bli försumbar, KEF kvarstår. Sannolikt finns det t.o.m. fler häckande ärtsångare i området efter bebyggelse är klar p.g.a. fler buskar, trädgårdar och brynmiljöer (i stället för nuvarande barrskog). Arten är rödlistad som nära hotad (NT). Det finns ca 145 000 par nationellt och i Jönköpings län ca 10 000 par. Arten är observerad i Granelund och Skobo.

Artportalen

Nedan visas observationer av prioriterade fågelarter inrapporterade på Artportalen med en buffertzona runt inventeringsområdet om 300 m. Arter som redan bedömts häcka i inventeringsområdet från häckfågelinventeringen tas inte med här. Området är ganska välskådat av lokala fågelskådare, därav finns många observationer inlagda, även sträckande och rastande fåglar föll ut i utdraget från Artportalen.

Följande arter är inlagda som sträckande, rastande, förbiflygande, på ett sätt att de i Callunas bedömning inte knyts till häckning inom utredningsområdet.

- Blåhake, fiskmå, fisktärna, fjällvråk, gråtrut, gulärta, havsörn, kungsfiskare (endast fynd under höst/vinter, rastande i området), nötkråka (ett höstfynd, förbiflygande),

rödstrupig piplärka, salskrake, skrattmå, stenfalk, strandskata, svärta, sångsvan, sädgås, sånglärka, tofsvipa, tornseglare, trana och trädlärka.

Följande arter är inlagda men bedöms inte påverkas då de är rapporterade i habitat som finns utanför området där bebyggelse och övrig exploatering planeras, miljöerna blir opåverkade d.v.s.

- Brun kärrhök, fiskgjuse (inget tyder på boträd vid inventeringsområdet), flodsångare (endast tillfällig observation, ej regelbundet förekommande), gräshoppsångare (endast en individ inrapporterad, ej regelbunden), hussvala, kornknarr (ett fynd, ej regelbunden), rosenfink (endast observerad en säsong, ej regelbunden), rördrom (enligt kommentar, relativt långt bort från projektområdet), skäggdopping, smålom, svart röstjärt (har under vissa år ett revir vid samhällsbyggnadsförvaltningens lokaler), sävsparv, och trastsångare (ej regelbunden, en individ rapporterad),

Följande arter häckar sannolikt i närområdet, delar av revir skulle kunna överlappa i inventeringsområdet. Arterna kanske häckar vissa år. Inventeringsområdets betydelse för dessa arter bedöms inte vara av betydelse för att kunna fortsätta häcka lokalt, vilket också gäller för nuläget.

- Bivråk, drillsnäppa (en observation 2012 vid Näckströmsområdet), duvhök (en mycket hög andel utanför häckningsstid, troligtvis inget boträd i området, inga sökträffar i sekretessutdraget), järnsparv, gråsparv, grönsångare (ej regelbunden enligt fyndbilden), göktyta, hornuggla (ett fynd), hämpling, mindre strandpipare (rapporterad 2001 och 2012, ej regelbunden), näktergal (två fynd), skogsduva (enligt kommentar häckande vissa år i Granelund), och talltita.

För skogsduva tyder utdrag i Artportalen på att den häckar vissa år, åtminstone förekom ett revir vid Granelund omkring år 2010. Ett sätt att gynna skogsduva är att montera lite större fågelholkar som är anpassade för arten. En grönkompensationsåtgärd kan därför vara att montera upp holkar för skogsduva i området.

Utdrag skyddsklassade arter

Ett utdrag från SLU Artdatabanken efter skyddsklassade uppgifter gjordes 2023 som inte gav några resultat (sökträffar). Sökningen begränsades till tidsperioden 1800–2023 och omfattade inventeringsområdet och en buffertzona på 300 m.

Övertäckta deponin

Deponin som ligger mellan Granelund och Skobo ska sluttäckas och höjden skulle kunna bli lämplig som häcknings- och rastplatsområde för flera olika arter. Behålls ängsgräsmarkskaraktär på höjden (gamla soptippen) så ger det funktion som födosöksmiljö för bl.a. stare. Utmed delar av deponin kan buskage få breda ut sig, som ger skydd för boplatser. I buskmarken kan t.ex. ärtsångare och hämpling trivas, men även en rad andra arter.

Skogen mellan Norraby och projektområdet

Den barrblandskog som ligger mellan området Norraby och projektområdet är tänkt som ett friluftsområde och en skogsmiljö som planeras ska finnas kvar (startmöte med kommunen 2024-01-16). I bedömningarna har detta tagits i beaktande. I detta skogsområde finns också plats för att göra olika åtgärder så som placering av fågelholkar.

Vattenparken

För fågellivet rekommenderas att behålla stor del av skyddande vegetation längs med bäcken/vattendraget öster om Skobo. I samband med eventuellt nyskapande av t.ex. reningsdammar vid vattendraget rekommenderas att anlägga en våtmark intill med lägre vattendjup och lite längre och naturliga strandlinjer, här kan t.ex. olika vadare födosöka som drillsnäppa, skogssnäppa, enkelbeckasin m.fl. Detta förutsätter förstås att det inte är miljöfarliga kemikalier eller dylikt som ansamlas i t.ex. föda för fåglarna (bioackumulering), i så fall riskerar det att bli negativt för fåglarna.

Större holkar för t.ex. knipa och storskrake skulle kunna placeras upp som grönkompensationsåtgärd utmed vattendraget.

Sammanställning behov av åtgärder

Skyddsåtgärder

- Generell skyddsåtgärd för arbeten är att avverkning av träd och buskar sker utanför häckningstid, mars-juli, för att det annars finns risk att rödlistade arters häckningar skulle kunna spolieras.
- Placera ut veddepåer av äldre träd (unga träd, sly etc. ger inte lika bra effekt) detta för att gynna tillgången på substrat för myror och andra småkryp, bäst effekt får det i solbelysta lägen, t.ex. i bryn eller på öppnare skogsmarker och hyggen. Åtgärden är i första hand avsedd för spillkråka för att ersätta att viss födosökmiljö tas i anspråk där nya vägar och hus placeras. "Äldre träd" avser här träd som antagligen riskerar att behöva tas ner ändå, p.g.a. nya vägar och hus. Det är bättre att låta äldre träd stå kvar om möjligt d.v.s.

Att de två skyddsåtgärderna ovan genomförs ser Calluna som ett krav för att genomförandet av bebyggelsen (enligt skisserna på Granelund och Skobo) inte ska stå i strid med 4 § artskyddsförordningen.

Försiktighetsåtgärder

Behåll spridningssamband (konnektivitet) i området genom att länka samman, bibehålla, korridorer av skog/grönytor. Blir det försvagningar, bör möjligheten undersökas att förstärka genom att t.ex. plantera träd i korridorer. Ur landskapsperspektiv gäller det särskilt sträckningen i SO-NV, skogsstråket mellan Tranås tätort och Sommen.

Området mellan Granelund och Skobo blir en sådan korridor, där kan man förstärka genom att plantera fler träd, och inte minst plantera träd vid det nuvarande upplaget/återvinningen (Stubbtippen) i den västra delen av projektområdet (se lila markering, figur 9). I denna korridor ligger även naturvärdesobjekt fem, ett skogsområde som avgränsades med påtagligt naturvärde, det rekommenderas att undvika intrång i det naturvärdesobjektet med hänsyn till fågellivet.

Ett annat område som blir en korridor är skogsstråket i norr, där naturvärdesobjekt 2 och 3 ligger. Där bör också ett naturstråk som korridor beaktas i planeringen, och eventuellt kunna förstärkas i närheten av vägar eller ny bebyggelse.

Genom att behålla spridningsvägar blir området mer funktionellt. Det förbättrar det lokala ekosystemet i stort och gynnar ett flertal fågelarter, inte minst de som är mer knutna till barrskogshabitat (främst barrskog som påverkas). Arter som särskilt gynnas av att behålla spridningsvägar är t.ex. kungsfågel, järnsparv och svartvit flugsnappare. De är småfåglar knutna

till födosök nära sin boplats. Finns då skyddande flygvägar i skogsstråk som även fungerar som födosöksmiljö så ökar sannolikheten för att de fortsatt ska häcka i de mer fragmenterade naturmiljöerna. Men även större fågelarter flyger gärna utmed och rör sig genom skogen.

En begränsande faktor för entitans häckningsmöjligheter generellt i landet är tillgången (bristen) på håligheter för bo, en rekommenderad försiktighetsåtgärd för arten är att placera ut holkar utmed bäcken/vattendraget öster om Skobo. Holkarna ska ha ett tillräckligt litet ingångshål ($\varnothing=26-28$ mm) för att utestänga talgoxar, och holkarna sätts upp parvis (5–10 m emellan), för att en holk ska finnas kvar om ett dominant blåmespar tagit en holk (Artdatabanken, 2022). Förslag till platser att placera ut holkar för entita är vid gulsvarta markeringar i kartan nedan (figur 9).

För mindre hackspett är det positivt att bevara så många lövträd som möjligt, särskilt äldre lövträd med död ved. Är det nödvändigt att ta ner lövträd så rekommenderas att dessa samt befintlig död ved behålls inom området (inom samma revir, dvs. inte körs bort till återvinning eller förbränning). Det innebär framför allt att prioritera äldre träd med mer struktur (inte sly). På en rimlig nivå sparas träden i närområdet, t.ex. genom att placera ut faunadepåer. Plantering av lövträd kan också göras för att gynna den mindre hackspetten på sikt, förslagsvis ek, ett trädslag som arten favoriserar.

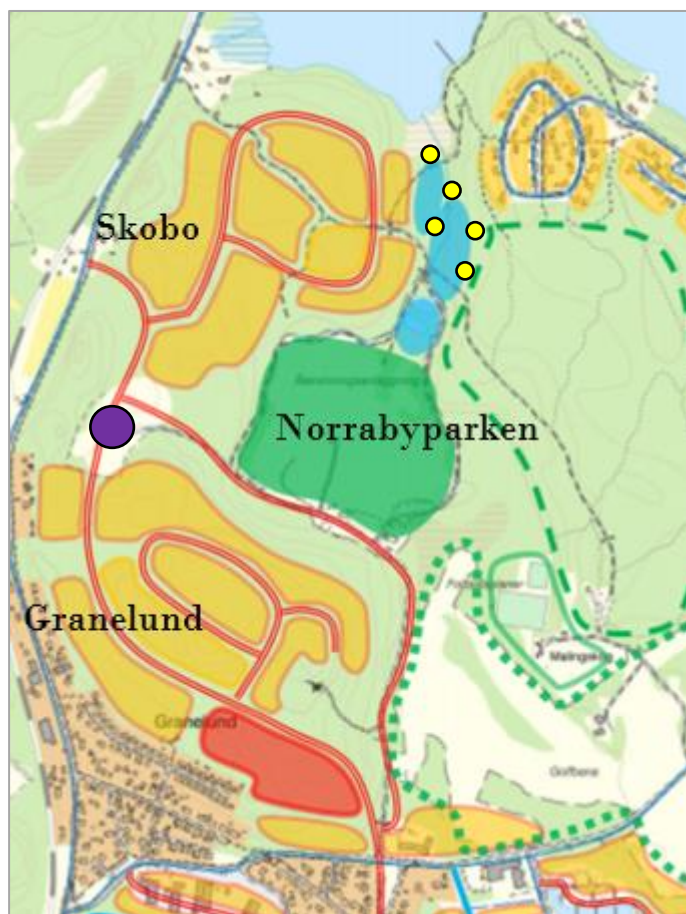
Grönkompensationsåtgärder

Plantering av olika inhemska lövträd, bärande träd är en gynnsam åtgärd för flera fågelarter, t.ex. björktrast och grönfink. För trastar och andra övervintrande fåglar fungerar också bärande träd som rönn och oxel som vinterföda. Plantering av träd minskar den fragmenterande effekten. Trädgårdar är också ett sätt att undvika det. Plantering av buskar i närheten av bryn och skogsmiljöer gör livsmiljön bättre för t.ex. ärtsångare.

Skötsel kan behövas för att behålla en attraktiv gräs- och ängsmark med tillhörande buskmarker på den planerade övertäckta deponin (i kartan nedan markerat som Norrabyparken). Slätter och/eller röjning kan vara aktuellt, en skötselplan kan behöva tas fram beroende på ambition.

En effektiv grönkompensationsåtgärd för att förbättra häckningsförutsättningarna för de hålhäckande arterna stare, skogsduva och svartvit flugsnappare är att montera upp holkar för dessa. Stare häckar gärna kolonivis, i de fallen kan alltså flera holkar monteras vid samma plats. Mesholkar för svartvit flugsnappare och andra tättingar som kan nyttja dessa holkar kan i stället placeras ut spritt i området. Skogsområdet öster om projektområdet som sträcker sig vidare till Norraby rekommenderas som område att placera ut fler fågelholkar, t.ex. mesholkar. Holkar för stare placeras bäst i skogsbryn i närhet till öppnare miljöer.

På grund av närhet till sjön Sommen och vattendraget vid området skulle också en grönkompensationsåtgärd vara att sätta upp någon eller några större holkar för knipa och storskrake. Det kan även bli boplats för t.ex. kattuggla.

Figur 9. Konceptskiss från Tranås kommun (mejl, 2023-11-17) som visar ungefärligt fotavtryck. Lila markering är nuvarande återvinningsplats, där det rekommenderas plantera träd, bl.a. för att stärka spridningskorridoren mellan Granelund och Skobo i öst-västlig riktning. Gula markeringar visar föreslagna platser för försiktighetsåtgärd med holkar för entita.

Referenser

Birdlife Sverige (2022). *Program för fågelskydd och naturvård. Version 2022-02-12.*

Eionet (2023). *Population status and trends of birds under Article 12 of the Birds Directive - Species trends at the Member State level* [online] Tillgänglig: <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/report?period=3&country=SE> [Hämtad 2023-11-08]

Förordningsmotiv, Fm 2022:5

Kommissionen (2007). *Europeiska kommissionens vägledningsdokument; vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer* (slutlig version, februari 2007)

Naturvårdsverket (2009). *Handbok för artskyddsförordningen, Del 1 - fridlysning och dispenser* [online] Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/globalassets/media/publikationer-pdf/0100/978-91-620-0160-5.pdf>

Naturvårdsverket (2022). *Ny vägledning – tolkning av förändringar i artskyddsförordningen – fridlysning fåglar i samband med skogsbruk*. Diariennr Nv-04718-22
<https://www.naturvardsverket.se/globalassets/media/dokument/vagledning/nv-vagledning-tolkning-av-forandringar-i-artskyddsforordningen-fridlysning-faglar-i-samband-med-skogsbruk.pdf>

Naturvårdsverket (2023). *Artskyddshandboken och vägledning om artskydd*. [online] Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd>

Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen (2023). *Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket. Version 2.0.* [online] Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/4a7f6f/contentassets/dd9b5eafd4bc45869b3d3ae9c123d72d/riktlinjer-for-handlaggning-av-artskyddsarenden-i-skogsbruket.pdf>. Diarienummer: Naturvårdsverket Nv-04718-22, Skogsstyrelsen 2022/1756

SLU Artdatabanken (2018). *Artikel 12-rapportering fågeldirektivet 2018, in prep*

SLU Artdatabanken (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala

SLU Artdatabanken (2022). *Artfakta – naturvård*. SLU, Uppsala

Svensson, J. (2023). *Naturvärdesinventering (NVI) – Vid Granelund/Skobo, Tranås kommun, inför planarbete, 2023*. Calluna AB.

Sveriges Ornitologiska Förening (2007). *Ny vår för fågelinventeringar - en översikt av de vanligaste metoderna för att inventera fåglar*. ISBN 91-88124-36-3